

Український державний університет залізничного транспорту

СИЛАБУС

дисципліни

Міжкультурна комунікація та переклад

*Затверджено на засіданні кафедри Іноземних мов
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.*

Навчальний рік: 2024-2025

Освітній рівень: другий (магістерський)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Освітня програма: Професійний переклад у транспортній галузі

Час та аудиторія проведення занять згідно розкладу <http://rasp.kart.edu.ua/>

Викладач:

Донець Павло Миколайович donets.inyazdep@kart.edu.ua

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Формування у студентів компетенції, необхідні для успішної комунікації з представниками інших культур як у безпосередньому спілкуванні, так і при сприйнятті іншокультурних текстів, як в умовах рідної країни, так і в чужому міжкультурному оточенні, а також для успішної діяльності в ролі перекладача. Основним завданням вивчення навчальної дисципліни «Вступ до теорії міжкультурної комунікації» є ознайомити студентів з історією виникнення і теоретичними основами міжкультурної комунікації; дати їм можливість опанувати основні поняття та термінологію МКК, вивчити моделі і структурні компоненти міжкультурної комунікації; скласти собі уявлення про основні типи лінгвокультурних контрастів і засоби їх нейтралізації.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНОСТЕЙ

Ціннісно-смилова компетентність (формування та розширення світогляду студента в області всебічного використання іноземної мови в діловому середовищі)

Загальнокультурна компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей англосовних країн для міжкультурної комунікації та ведення партнерських відносин)

Навчально-пізнавальна компетентність (формування у студента зацікавленості до вивчення іноземної мови з подальшим використанням одержаних знань у професійній діяльності з метою розвитку креативної складової компетентності; оволодіння розмовними та письмовими навичками; здатність студента формувати цілі дослідження та, з метою їх вирішення, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях при спілкуванні іноземною мовою)

Інформаційна компетентність (розвиток умінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації з іноземних джерел в рамках професійної діяльності)

Комунікативна компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проєктів, вміння презентувати власний проєкт та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері іноземною мовою)

Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів)

ОБСЯГ ЗАНЯТЬ

Обсяг: 6 кредити ЄКТС

Кількість модулів: 2

Звітність: Заліки

Лекцій за семестрами, год 30

Практичних занять за семестрами, год 30

Самостійної роботи за семестрами, год 120

2

ОПИС КУРСУ

ТЕМА 1: ПРЕДМЕТ І ЗАДАЧІ КУРСУ, ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК НАУКИ

Тема 1. Предмет курсу «Вступ до міжкультурної комунікації». Завдання та цілі вивчення даного предмету. Місце курсу в професійній підготовці перекладача. Становлення міжкультурної комунікації як теоретичної та академічної дисципліни в США та Європі. Праці Едуарда Холла. Культура як наукове поняття. Структура культури та її основні різновиди. Матеріальна та духовна культура. Культура та цивілізація. Етнічна культура. Розвиток культури в епоху глобалізації.

Тема 2. Культурно-антропологічні і теоретичні основи міжкультурної комунікації
Етноцентризм як спосіб сприйняття культури. Історичні витоки етноцентризму та його місце в міжкультурній комунікації. Культурний релятивізм як теоретична і методологічна основа міжкультурної комунікації. Уільям Самнер як засновник теорії культурного релятивізму. Методи вивчення культурних систем. Пояснювальний, функціональний, критичний підходи до міжкультурної комунікації.

Тема 3. Засвоєння культури в процесі соціалізації та інкультурації
Соціалізація як процес засвоєння особистістю культурних норм. Інкультурація як засвоєння конкретної культури. Цілі та особливості інкультурації та соціалізації. Первинна та вторинна стадії інкультурації. Складові елементи інкультурації.

Тема 4. Міжособистісна комунікація при міжкультурному спілкуванні
Кодування та декодування інформації. Елементарні функції мови: номінація, предикація та локація. Семантика, синтактика та прагматика. Інтерактивна модель міжособистісної комунікації. Зворотній зв'язок в міжособистісній комунікації. Ефективність комунікації та фактори, які впливають на неї. Культурні цінності та їх роль в комунікації. Культурні норми. Роль традицій та обрядів в культурі. Право та мораль і їх відображення в міжкультурному спілкуванні. Культурні правила і ролі. Культурна дистанція. Когнітивна та поведінкова невпевненість при міжкультурній комунікації.

Тема 5. Особливості вербальної комунікації при міжкультурному спілкуванні
Мова як елемент культури. Мовна складова комунікації. Структура мовної складової комунікації. Вплив мови на мислення. Мовна картина світу. Поняття як засіб концептуального пізнання світу. Еквівалентна та безеквівалентна лексика. Проблеми відносно еквівалентної лексики. Прецедентні імена та висловлювання.

Тема 6. Невербальна та паравербальна комунікація в умовах взаємодії культур
Фізіологічні та культурно-специфічні основи невербальної комунікації. Мова тіла, та мова жестів. Невербальні компоненти комунікації. Міміка та її використання в комунікації. Кінетика тіла та її роль в комунікації. Проксеміка як використання простору. Тактильна комунікація. Одяг, прикраси, зовнішній вигляд і їх роль в комунікації. Паравербальна комунікація – інтонація, тональність, гучність мовлення.

Тема 7. Акультурація як засвоєння іншої культури, етапи засвоєння чужої культури
Стереотипи в розумінні чужих культур. Джерела формування та функції культурних стереотипів. Роль стереотипів в міжкультурній комунікації. Поняття акультурації. Асиміляція та інтеграція культур. Культурний шок як наслідок зіткнення з чужою культурою та шляхи його подолання. Модель засвоєння чужої культури М. Бенета. Етапи засвоєння чужої культури: визнання, адаптація, інтеграція.

Тема 8. Формування міжкультурної компетентності, поняття полікультурної особистості
Поняття міжкультурної компетентності. Шляхи формування міжкультурної

компетентності. Міжкультурний тренінг. Ефективна міжкультурна комунікація та засоби її досягнення. Комунікативна сумісність. Полікультурна особистість.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Культура і поведінка. Культура і цінності. Культурна ідентичність. Проблема «чужої культури» та етноцентризм. Культура і мова. Спілкування і комунікація. Види комунікації. Вербальна і невербальна комунікація. Міжособистісна комунікація та її особливості. Акультурація в міжкультурній комунікації. Культурний шок в засвоєнні чужої культури. Конфлікт культур. Лінгвоетнічний бар'єр та засоби його подолання

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Місце та обставини комунікації. Вертикальна і горизонтальна комунікація. Роль емпатії в комунікації. Система культурних цінностей. Звичаї і традиції та їх вплив на комунікацію. Обряди та комунікативні складнощі. Морально-правові фактори в комунікації. Соціалізація та інкультурація. Вертикальна та горизонтальна трансмісія в інкультурації. Етноцентризм. Культурна ідентичність. Культурна та мовна картини світу. Гіпотеза Сапіра-Уорфа. Особливості вербальної комунікації. Складові невербальної комунікації. Висококонтекстні та низькоконтекстні культури. Стилi спілкування. Контактні та дистантні культури.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основана

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підруч. К.: ВЦ «Академія», 2009. 344 с.
2. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації : підруч. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011. 350 с.
3. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. К: ВЦ 4. «Академія», 2010. 312 с.
4. Donec P.N. Foundations of general theory of the intercultural communication. Har'kov: Shtrih, 2001. 384 p.
5. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація. Навч. посібник для університетів. Київ: Академія, Серія "Альма-матер". 285 с.
6. Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку : тези II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав-Хмельницький, 15 березня 2019 року). 2019. 233 с.
7. Сенченкова Т. Комунікація як чинник діалогу культур [Електронний ресурс] Держава і суспільство. С. 379-384. Режим доступу до журн.: <http://www.scribd.com/doc/53461757/%D0%9A%D0%9E%D0%9C%D1%83%D0>.

Додаткова

1. Дегтярьова К. В. Основи теорії мовної комунікації : навч.-метод. посіб. Полтава, 2012. 70 с.
2. Воротняк Л. І. Моделювання ситуацій міжкультурної комунікації в процесі навчання іноземної мови магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах [Електронний

ресурс] // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 3. Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Vnadps/20103/10_vlipnz.pdf.

3. Климова К. Я. Основы культуры і техніки мовлення [Текст] : навч. посіб. 2-е вид., випр. і допов. К.: Ліра, 2007. 240 с.
4. Косенко Ю.В. Основы мовної комунікації: навч. посіб. Суми: СДУ, 2011. 187 с. 5. М'язова І. Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». К, 2008. 18 с. 6. Bibler V.S. Dialog. Consciousness. Culture. М.: Prosveshhenie, 1989. P. 47. 7. Bolten J. Interkulturelle Kommunikation. Texte und Übungen zum interkulturellen Handeln. Sternenfels: Wiissenschaft und Praktik, 2003. 396 P.
8. Lin M. Is There an Essential Difference between Intercultural and Intracultural Communication? Intercultural Communication. 2003-2004. № 6. <http://www.immi.se/intercultural/nr6/lin.htm>
9. Porter, R.E. & Samovar, L. A, eds. Intercultural Communication: A reader. Fifth edition. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1988. 340 p.

ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА: студент повинен розуміти, що його поведінка та дії знаходяться під пильною увагою товаришів, батьків, викладачів, потенційних роботодавців і суспільства та визначають обличчя Університету. Виходячи з цього, студенти мають поводитися таким чином, щоб підтримувати високу репутацію Університету. Студент Університету старанно і чесно навчається з метою здобуття високоякісної освіти і навичок для задоволення своїх потреб, вимог держави, роботодавців, суспільства.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ результатів навчання: При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За 100 бальною шкалою</i>	<i>ECTS оцінка</i>
Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

ОЧІКУВАНІ ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Наприкінці курсу студент повинен:

- Розширити свій світогляд в області використання іноземної мови в діловому середовищі.
- Вільно презентувати та обговорювати наукові результати державною мовою та англійською або однією з мов країн Європейського Союзу в усній та письмовій формах.
- Вміти передавати свої знання, рішення і підгрунття їх прийняття фахівцям і не спеціалістам в ясній і однозначній формі, представляти підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, рефератів, наукових статей, доповідей і заявок на винаходи.
- Вміти проводити самостійний пошук, аналіз, структурування та відбір потрібної інформації з іноземних джерел в рамках професійної діяльності.
- Вміти працювати в команді, шляхом реалізації групових проектів, презентувати власний проект та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері іноземною мовою.

Кодекс академічної доброчесності Університету доступний за посиланням:

<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>